

Türkiye'de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin İncelenmesi

Burak Can Korkmaz^a ve Ahmet Emin Arı^b

Öz

Bu çalışma Türkiye'de sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin 16 farklı değişken açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Bu anlamda DergiPark platformunda aktif olarak yayın hayatını sürdüren üniversite dergileri arasında sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlananlar tespit edilerek 16 farklı değişken açısından içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmeleri sağlanmıştır. Araştırma grubunu 10.06.2024 ve 22.06.2024 tarihleri arasında DergiPark platformunda aktif olarak sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın hayatını sürdüren 157 üniversiteye ait dergi oluşturmaktadır. Üniversite dergilerinin %61'inin sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın hayatını sürdürdüğü göze çarpmaktadır. 667 üniversite dergisinin 399'u (%60) TR Dizin indeksinde yer almamaktadır. Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin çoğunluğunun makale kabul oranı %60'ın üzerinde olup, bu durum gönderilen her beş makaleden yaklaşık üçünün kabul edildiğini göstermektedir. Türkiye'de akademik yayıncılıkta gözlenen niceliksel artışın niteliksel anlamda iyileştirilmesine yönelik acil bir şekilde önlemlerin hayata geçirilmesine ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: akademik yayıncılık, sosyal ve beşeri bilimler, yükseköğretim

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 22.02.2025

Düzeltilme Tarihi: 11.05.2025

Kabul Tarihi: 12.05.2025

Elektronik Yayın Tarihi: 25.08.2025

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Giriş

21. yüzyılda toplumlar, büyük teknolojik gelişmeler sonucunda artan olanaklar açısından eski dönemlerden farklılaşmaktadır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında akademik bilginin yayılımı geniş bir skalaya sahip çeşitli iletişim araçlarıyla gerçekleşmektedir fakat yine de ister basılı isterse çevrimiçi olsun akademik dergilerin, akademik bilginin yayılması ve değerlendirilmesinde merkezi olan konumu aynı kalmaya devam etmiştir (Buela-Casal vd., 2006, s. 45; Wang, 2024). Akademik derginin tanımına bakıldığında dergiye makale gönderim sürecinin anonimleştirilmesi ve aynı zamanda derginin değerlendirme açısından çift kör hakem değerlendirme sürecini içermesi gerekliliği vurgulanmaktadır (Herr vd., 2022, s.407). Bu açıdan değerlendirildiğinde bir makalenin akademik dergide yayımlanması sürecinde çeşitli kriterler göz önünde bulundurulmakta ve titiz bir eleme süreci göze çarpmaktadır. Dolayısıyla güvenilir ve geçerli bilgilerin literatüre kazandırılarak araştırmacı ile uygulayıcıların bu akademik bilgilerden yararlanması sağlanmaktadır. Lisansüstü tezler başta olmak üzere bilimsel bilginin ortaya çıkması ve yayılması konusundaki çalışmalara kaynaklık etmesi yönüyle akademik dergiler hayati bir öneme sahiptir (Kızılyalçın, 2020, s. 157). Fakat akademik dergilerin mevcut özellikleri ve işlevi birtakım değişikliklere maruz kalmıştır. Bu değişimlerin sonucu olarak geçmişteki akademik dergiler ile güncel akademik dergiler arasında büyük farklılıklar meydana gelmiştir (Magnus ve McAleer, 2020, s. 2). Bu anlamda akademik dergilerin 2020'li yıllara kadar geçirdiği değişim göz önüne alındığında mevcut durumun betimlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Akademik Yayıncılık

Matbaa keşfedilmeden önce bilim insanları arasında bilimsel bilginin yayılması noktasında yazılı yayınlar için nüshaların el ile yazılarak kopyalanması gerekmekteydi. Bu sürecin oldukça zorlu olması yazılı yayınların artmasını engellemiştir. Matbaanın bulunmasına rağmen yazılı yayınlarda artış yaşanmamıştır. Çünkü bilim

^aAnkara Üniversitesi, Eğitim Psikolojisi Doktora Programı, bc.korkmaz@outlook.com, ORCID: 0000-0002-7122-9289

^bErzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Programı, ahmet_emin143@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3399-0920

insanları yayınlarının basılmasını garanti altına almalı, daha sonra ise uzun bir süre yaptıkları çalışmaların bulgularını birleştirerek zengin bir materyal oluşturmalıydılar. Dolayısıyla matbaadan önce ve matbaanın ilk yıllarında bilim insanları arasında mektuplaşma yoluyla fikirlerin yayılması sağlanmaktaydı. Bilimsel bilginin gizliliğini gerektiren durumlarda tek bir kişiye gönderilebilen mektupların, bilimsel bilginin yayılması istendiği takdirde çoğaltılarak birden fazla kişiye gönderilmesi birincil yayın biçimi olarak kullanılmaktaydı. 17. yüzyıl ortalarında ise bilimsel bilginin yayılması amacıyla araştırmacılar gruplar halinde toplanmaya başladı. Toplanan bu grupların etkisiyle ilk bilimsel dergiler ortaya çıktı (Zan, 2024, s. 470). İlk bilimsel dergi 1665 yılında Philosophical Transactions of the Royal Society adıyla yayın hayatına başladığında bilimsel bilgiyi yaymayı ve ilgili tüm kaynakları gelecek nesiller için arşivlemeyi amaçlamıştır. O dönemde yaşanan gelişmeler bilimsel iletişimin oluşmasında önemli atılımlar olarak değerlendirilmektedir fakat 2000’li yıllarda artış gösteren bilimsel yayınların sonucunda akademik dergi standartlarının büyük oranda değiştiği söylenebilir (Gasparyan vd., 2016, s. 1874). “Big science” olarak nitelendirilen bulunduğumuz çağda, araştırmacılar akademik teşvik ve yükselme için daha fazla yayın yapma baskısı altındadır. Dolayısıyla akademik dergi sayılarının tüm dünyada katlanarak arttığı görülmektedir (Abdollahi vd., 2014, s. 1; Wright, 2024). Daha da ötesinde akademisyenlerin hızlı yayın yapma motivasyonu sebebiyle sosyal bilimler enstitüleri ile iktisadi ve idari bilimler fakülteleri tarafından çıkarılan üniversite dergileri gibi geniş konu kapsamı bulunan dergilerden kaçındıkları ve daha spesifik alanlarda yayın yapan dergilere yöneledikleri düşünülmektedir (Dinç ve Atabay, 2018, s. 112). Buradan hareketle 2000’li yıllarda ortaya çıkan çok sayıda ve hızlı yayın yapma motivasyonu üniversitelerin akademik yayıncılığını etkilemiş olabilir. Dolayısıyla özellikle üniversiteler tarafından yayımlanan akademik dergilerin incelenmesine ihtiyaç vardır.

Türkiye’de Akademik Yayıncılık

Türkiye’deki bilimsel yayınların çoğunlukla yayıncısı üniversiteler olan akademik dergiler tarafından ortaya konulduğu ifade edilmektedir (Atabey ve Ay, 2001, s. 51; Narmanlıoğlu, 2022). Diğer dergilere nazaran işlem ücreti almayan ve devlet tarafından birtakım teşviklere sahip olan üniversite dergileri akademik yayıncılık için önemli görülmektedir (Rodrigues vd., 2023, s. 116). Akademik dergilere bakıldığında artık hakem önerileri alma gibi birçok değişiklik yaşanmaktadır (Strielkowski ve Chigisheva, 2018, s. 311). 20. yüzyılın ortalarında başlayan hakem değerlendirmesi uygulaması akademik dergiler için artık bir zorunluluk halini almıştır. Bu anlamda akademik dergiler için bir editör ve iki hakemli sistem yaygınlaşmıştır (Zan, 2024, s. 481). Üniversiteler açısından bakıldığında ise son yıllarda büyük dönüşümler yaşadıkları ve sosyal sorumluluk anlamında toplumun beklentilerinin arttığı vurgulanmaktadır (Larrán Jorge ve Peña, 2017, s. 302). Akademik dergilerin halihazırdaki değişiminin üniversitelerin yaşamış olduğu mevcut koşullara uyum sağlama çabası ile birleştiğinde akademik yayıncılığın çok daha farklı bir konuma ulaşacağı düşünülebilir. Sosyal sorumluluk kapsamında etik unsurları gözetken ve çevresine duyarlı bir anlayış sürdürmesi beklenen üniversiteler tarafından akademik yayıncılığın çehresinin de toplumun beklentilerine paralel olarak şekillenebileceği öngörülebilir. Örneğin, akademik çevrelerde yayıncılığa ilişkin olarak ortaya çıkan farkındalık sonucunda akademik dergilerin çok daha fazla çeşitlendiği öne sürülmektedir (Akça ve Şenyurt, 2023, s. 1409). Diğer taraftan birçok akademisyen mevcut akademik yayıncılığı eleştirmektedir (Magnus ve McAleer, 2020, s. 1). Hakem değerlendirmelerinin keyfilğe tabi olan yapısı ve bilimsel hedeflerin ticari kaygılar altında ezilmesi sonucu büyük veri tabanı satıcılarına bağımlı hale gelen dergiler gibi sorunlar ifade edilmektedir (Fairbairn, 1996, s. 59; İli, 2025). Bilimsel dergilerin hakemleri tarafından önlenemeyen atıf oyunları, makaleye hiçbir katkısı bulunmayan kişilerin isminin yazar olarak eklenmesi ve hakem değerlendirmelerinin oldukça yetersiz kalması gibi problem durumlarının önlenemediği bildirilmekte olup tüm bu durum akademik yayıncılığın batışı olarak nitelendirilmektedir (Macdonald, 2022, s. 457). Bu ortamda makalelerin akademik dergilerden geri çekilmesinde yaşanan artış, etik dışı davranış ve bilimsel yanlışlıkların gözle görünür oranda arttığını göstermektedir (Al-Ghareeb, 2018, s. 8). Bilimsel disiplinler ile araştırma toplulukları arasında köprü görevi gören akademik dergilerin önemi yadsınamaz (Svensson ve Wood, 2007, s. 419; Wang, 2024). Dolayısıyla akademik yayıncılığın düzenlenmesi ve desteklenmesi gerekmektedir (Tecson-Mendoza, 2015, s. 77). Bu kapsamda Türkiye’de DergiPark platformu hizmet vermektedir (Damar vd., 2023, s. 200). Farklı noktalardan aldıkları veriyi tek bir çatı altında toplaması yönüyle DergiPark platformu e-Devlet portalına benzetilmektedir (Tamer vd., 2020, s. 101). Türkiyede’ki üniversite dergilerinin DergiPark platformu üzerinden yayıncılık faaliyetlerini yürütmesi, görünür olmaları ve bütüncül bir şekilde incelenmeleri açısından önemlidir. Fakat bu dergilerin incelendiği çalışmalar oldukça sınırlı sayıda bulunmaktadır.

İlgili Araştırmalar

Türkiye’de sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin yeterli bir seviyede bulunmadığı öne sürülmekte olup bu alandaki akademik yayıncılığın mevcut durumunun incelenmesi gerekmektedir (Dönmez vd., 2020, s. 1233). Daha önceki çalışmalara bakıldığında Özdemir ve Alpaydın (2018, s. 20) tarafından 2000 yılı

öncesi kuruluşmuş üniversite dergilerinin akademik yayınlarının incelendiği çalışmada sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergi sayısının tüm konu alanları içerisinde %63 oranında yer kapladığı tespit edilmiştir. Bu çalışmaya göre üniversite dergilerinin en fazla eğildiği konu alanı sosyal ve beşeri bilimlerdir fakat niceliksel olarak görece fazla olan sosyal ve beşeri bilimler alanındaki üniversite dergilerinin niteliksel anlamda endişe uyandırması (Dönmez vd., 2020, s. 1233) üzerinde durulması gereken bir konudur. Paralel bir şekilde Özdemir ve Alpaydın (2018) Türkiye'de akademik yayıncılığa ilişkin çalışmaların yetersiz sayıda olduğunu ve bu sebeple birtakım niceliksel göstergeler baz alınarak akademik yayınların incelendiği çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu bildirmektedirler. Özdemir ve Alpaydın (2018, s. 13) tarafından yapılan çalışmada kurumsallaşmanın üst düzeyde olduğu 2000 öncesi kurulan üniversitelerin dergilerinin akademik yayıncılık anlayışlarının daha gelişmiş olabileceği ileri sürülerek sınırlı bir araştırma grubu seçilmiştir. Dünyaya paralel olarak Türkiye'deki endişeler de göz önüne alındığında evrene yakın bir araştırma grubunun seçilerek bütüncül resmin ortaya konulması ihtiyacı doğmuştur. Bu da ancak bütün üniversite dergilerinin herhangi bir sınırlamaya gidilmeksizin incelenmesi sonucu nitelik ve nicelik yönünden yorumlanmasını gerektirmektedir. Bu çalışmanın literatürdeki çalışmalardan ayrılan noktası da araştırma grubunun tüm üniversite dergilerini kapsamayı amaçlamasıdır. Bu alanda yapılmış diğer çalışmalara bakıldığında ise Ünal (2022, s. 256) tarafından Türkiye'de eğitim fakülteleri arasında en fazla atıf alan 5 dergi incelenmiştir. Yine bu çalışmada farklı yükseköğretim kurumlarına ait dergilerin birlikte ele alındığı çalışmaların gerekli olduğunu öne sürülmüştür. Yalnızca beş üniversite dergisini yayımladıkları makalelerin yazar sayısı, yazar unvanları, anahtar kelimeleri gibi bibliyometrik özellikleri açısından inceleyen Ünal (2022) tarafından yapılan çalışmanın DergiPark platformunun sunduğu güncel istatistikleri kullanmadığı görülmektedir. Mevcut çalışmanın DergiPark platformunun sunduğu güncel istatistikleri dahil etmesi bu çalışmanın güçlü yönünü oluşturmaktadır. Çünkü dergilerin nitelik ve niceliklerine ilişkin önemli argümanlar ortaya koyabileceği düşünülen DergiPark platformu tarafından sunulan makale kabul oranı, makale işleme alma ve sonuçlandırma süreleri gibi bilgileri inceleyen herhangi bir çalışmanın literatürde bulunmaması bu çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Bir başka çalışmada ise Özer ve Aydın (2022, s. 289) tarafından Türkiye'de eğitim bilimleri temel alanıyla ilgili bilimsel dergilerin incelendiği çalışmada akademik yayıncılığa ilişkin güncel eğilimlerin ele alındığı daha kapsamlı çalışmalara yönelik bir ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. Sonuç olarak 2000 yılı öncesi kurulan üniversite dergilerine yönelik veya yalnızca eğitim bilimleri gibi dar kapsamlı incelemeleri içeren çalışmalar mevcut olup Türkiye'de sosyal ve beşeri bilimler alanındaki üniversite dergilerinin incelendiği herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu kapsamda yapılacak bir çalışmaya olan ihtiyacın bu denli vurgulanması göz önüne alındığında ve ayrıca üniversitelerin sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımladığı dergiler gibi görece büyük bir veri setinin ortaya koyacağı bulguların literatüre kazandırılacağı göz önüne alındığında bu çalışmanın alana büyük bir katkı yapacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Bir ülkenin akademik anlamdaki gücü ve yarattığı etkinin ürettiği akademik dergilere yansıtacağı düşünülmektedir (Sun vd., 2017, s. 250). Türkiye'de akademik yayıncılığın dinamosu olan üniversitelerin yayıncılığını üstlendiği dergiler Türkiye'deki akademik durumun bir yansıması olarak nitelendirilebilir. Özellikle akademik yayıncılığın büyük bir kısmını oluşturan ve incelenmesine ihtiyaç duyulan sosyal ve beşeri bilimler alanındaki üniversite dergilerinin ele alınması sayesinde politika yapıcılara öneriler sunulabilir. Ayrıca ülkelerin akademik yayıncılık konusunda gösterdiği performans ile ekonomik gelişmişliği arasında da bir ilişkin bulunduğu öne sürülmektedir (Kao, 2009, s. 398; Nunkoo vd., 2024). Türkiye'deki sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin incelenerek bu alandaki performansın ortaya konulması Türkiye'ye özgü değerlendirmeler yapılmasına da imkan sağlayacaktır.

Bu çalışma kapsamında temel araştırma sorusu; "Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergileri belirli değişkenler bağlamında analiz edildiğinde sayısal sonuçların dağılımı nasıldır?" şeklinde oluşturulmuştur. Alt araştırma sorularına bakıldığında ise aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin temel özelliklerine bakıldığında; diğer alanlarda yayın yapan üniversite dergilerine oranı, bilim dallarına göre dağılımı, dergilerin kuruluş yıllarına göre dağılımı, yayın dillerinin dağılımı, bir yılda yayımladıkları cilt sayılarının dağılımı ve bir ciltte yayımladıkları ortalama makale sayılarına göre dağılımı nasıldır?
- Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin yayıncı bilgilerine bakıldığında; üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin indeks bilgilerine bakıldığında; TR Dizin indeksli üniversite dergilerinin TR Dizin indeksli olmayan üniversite dergilerine göre dağılımı nasıldır?

- Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin makale işleme alma ve sonuçlandırma bilgilerine bakıldığında; bir yılda ortalama başvuran makale sayısına göre dağılımı, makale kabul oranına göre dağılımı, bir önceki yıla göre kabul oranlarındaki değişim, sisteme yüklenen makalelere ilk editör ataması gerçekleştirilen ortalama süre, kabul kararı işaretlenen makalelerin hakem süreçlerinde geçen ortalama süre ve ret kararı işaretlenen makalelerin hakem süreçlerinde geçen ortalama süre nasıl dağılmaktadır?

- Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin erişilebilirliklerine bakıldığında; sundukları iletişim araçları nelerdir ve bu iletişim araçlarının dağılımı nasıldır?

Bu çalışma kapsamında Türkiye'de gelişimini sürdüren akademik yayıncılığa ilişkin değişen koşullar ve yeni yasal düzenlemeler göz önünde bulundurularak Türkiye'deki üniversite dergilerinin mevcut niceliksel durumu hakkında bilgi sunmak amaçlanmıştır.

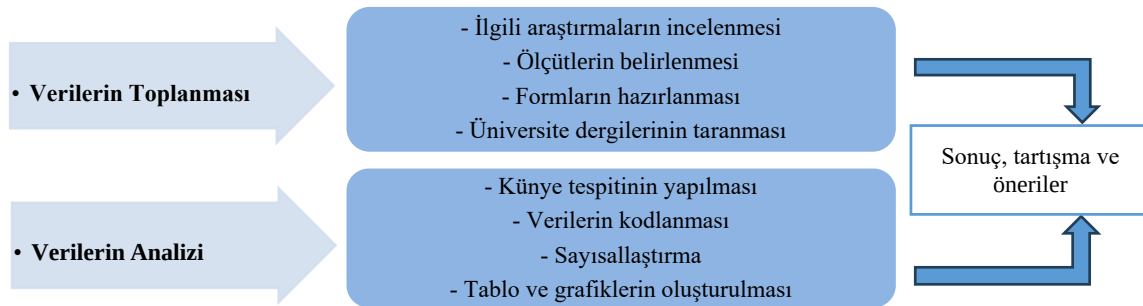
Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma Türkiye'de sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin incelenmesini kapsamaktadır. Bu anlamda DergiPark platformunda aktif olarak yayın hayatını sürdüren üniversite dergileri arasından sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlananlar tespit edilerek 16 farklı kriter açısından içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmeleri sağlanmıştır. İçerik analizi gerçekleştirilen bu dergiler için frekans yöntemi ile incelemeleri gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, bir fenomenin daha önce tanımlanmış kategorilere indirgenmesi yoluyla daha işlevsel bir şekilde analiz edilmesini ve yorumlanmasını sağlamaktadır (Harwood ve Garry, 2003; Lindgren vd., 2020). Bu çalışmada betimsel içerik analizi yöntemi seçilmiştir. Bu yöntem nitel bir araştırma yöntemi olarak sınıflandırılır ve yazılı veya görsel bir içeriği sistematik olarak analiz etmek için tasarlanmıştır. Bu yaklaşım, araştırmacıların belirli bir konu veya sorunla ilgili bilgi toplamasına ve toplanan verilerden anlamlı sonuçlar çıkarmasına olanak tanır. İçerik analizi yöntemi, uyarlanabilirliği, maliyet etkinliği ve zamanında sonuç verme yeteneği gibi sayısız avantaja sahiptir ve sosyal bilimciler arasında yaygın kullanılan bir araştırma tekniğidir (Alanka, 2024). Betimsel içerik analizi, herhangi bir konu veya disiplinle ilgili genel eğilimleri ve araştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için araştırmacı tarafından gerçekleştirilen sistematik bir inceleme yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Çalık ve Sözbilir, 2014). Dolayısıyla bu çalışma bağlamında betimsel içerik analizi sonucunda ilgili literatürün belirlenmiş kriterler doğrultusunda incelenerek betimleyici bulguların elde edilmesi ve değerlendirilmesi sağlanmıştır. Şekil 1'de çalışmanın akış şeması görülmektedir.

Şekil 1

Çalışmanın Akış Şeması

Evren ve Örneklem

Araştırmaya dâhil edilecek çalışmaların belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi esas alınmıştır. Bu yöntem, durumların derinlemesine incelenmesine olanak tanıyan amaçlı örnekleme yöntemlerinden biridir. Bu yöntem, araştırmacının araştırma amacına uygun olarak tanımladığı niteliklere dayalı bir örneklem seçimini içerir. Seçilen örneklem grubu, belirli kriterlere sahip kişi veya durumlardan oluşur (Büyüköztürk vd., 2009). Bu bağlamda araştırmaya dâhil edilecek çalışmaların belirlenmesinde üniversite dergisi olması, DergiPark platformunda

10.06.2024 tarihinde aktif olarak yayın hayatını sürdürüyor olması, sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanıyor olması şeklinde üç kriter belirlenmiştir

Bu çalışmanın evrenini Türkiye'de sosyal ve beşeri bilimler alanında aktif olarak yayın hayatını sürdüren bilimsel hakemli üniversite dergileri oluşturmaktadır. Bu çalışmaya hem devlet hem de vakıf üniversitelerine ait dergiler dahil edilmiştir. 2000 yılından önce kurulmuş olan ve uzun yıllar akademik yayıncılık deneyimine sahip olan üniversitelerin daha fazla kurumsallaştığı öne sürülmekte olup bu dergilerin incelendiği çalışmalar mevcuttur (Özdemir ve Alpaydın, 2018). Bu kapsamda bu çalışmanın örneklemini için herhangi bir tarih kısıtlaması gözetilmeksizin diğer çalışmalara nazaran daha geniş bir örneklem kullanılmış olup sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın yapan üniversite dergilerinin mevcut durumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 10.06.2024 ve 22.06.2024 tarihleri arasında DergiPark platformunda aktif olarak sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın hayatını sürdüren 157 üniversiteye ait dergi oluşturmaktadır. DergiPark platformunda bulunan 1605 üniversite dergisinin 1088'inin aktif olarak yayımlanmaya devam ettiği belirlenmiş, bu dergiler arasından ise 667 derginin doğrudan sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlandığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma kapsamında 667 akademik dergiye ilişkin veri toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında DergiPark platformunda yayıncı türü olarak "üniversite" ve sınıflandırma türü olarak "aktif" seçenekleri işaretlenmiş olup ilk olarak 1088 akademik dergiye ulaşılmıştır. Dergilerin sosyal ve beşeri bilimler alanına ait olup olmadığının belirlenmesinde her bir dergi için dergi ismi gözden geçirilmiş, amaç ve kapsam incelenmiş, daha sonra makale gönderimine kabul edilen konu alanlarına bakılmış, son olarak ise son cildinde yayımlanan makalelerin başlık ve içerikleri gözden geçirilmiştir. Güvenilirliğin sağlanması adına 2 araştırmacı tarafından gerçekleştirilen bu işlem kapsamında dergi isminde doğrudan sosyal ve beşeri bilimler alanını yansıtan "eğitim, sosyal bilimler, hukuk, iletişim, sosyoloji, psikoloji" gibi konu alanlarının bulunması araştırmacılara kolaylık sağlamıştır. Sosyal ve beşeri bilimler alanının yanında farklı disiplinleri de yayımlamayı sürdüren dergiler açısından ise son sayısında yayımladığı makalelerin %50'den fazlasının sosyal ve beşeri bilimler alanında olması durumunda bu çalışmaya dahil edilmesine karar verilmiştir. Dergi ismi ile amaç ve kapsamının incelenmesi sonucunda sosyal ve beşeri bilimler alanında olup olmadığına karar verilemeyen dergiler için sayısal bir veri olması sebebiyle son sayısında yayımlamış olduğu makalelerin %50'den fazlasının sosyal ve beşeri bilimleri yansıtır yansıtmadığı net bir şekilde dergiye ilişkin saptama yapılmasına imkan tanımıştır. Sosyal ve beşeri bilimler alanının belirlenmesi açısından literatürde yer alan ilgili çalışmaların kriterleri doğrudan kullanılarak (Özdemir ve Alpaydın, 2018; Özer ve Aydın, 2022; Ünal, 2022) akademik yayıncılığa ilişkin mevcut terminolojiye uyulması sağlanmıştır. Yapılan taramanın sonucunda toplam olarak 667 dergi incelemeye alınmıştır.

İncelenecek kıstasların belirlenmesi amacıyla DergiPark platformunun üniversite dergileri açısından sunduğu veriler ve ilgili alanyazın çerçevesinde bir akademik derginin sahip olması gerektiği vurgulanan özellikler birlikte değerlendirilmiştir. Çalışmanın sosyal ve beşeri bilimlere ait dergilerle sınırlı olması sebebiyle kıstasların geniş tutulmasına karar verilmiştir. DergiPark platformunun son yıllarda dergilere ait sunmaya başlamış olduğu ilk editör atamasına kadar geçen gün süresi, kabul karar istatistiği gibi bütün istatistikî bilgilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Kriterlerin belirlenmesinde literatürdeki benzer çalışmalar göz önüne alınmıştır. Özdemir ve Alpaydın (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada üniversite, yayın dili, kuruluş yılı, cilt sayısı, konu alanı, bilim dalı, ortalama makale sayısı kriterleri kullanılırken Özer ve Aydın (2022) tarafından yapılan çalışmada ise farklı olarak indeks bilgisi, dergiye ulaşım bilgisi ve toplam makale sayısı kriterleri kullanılmıştır. Karagöz ve Ardiç (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışma incelendiğinde makale değerlendirme süresinin bir diğer önemli kriter olduğu vurgulanmıştır. Tümü göz önüne alındığında sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin temel özellikler, yayıncı bilgisi, indeks bilgisi, makale işleme alma ve sonuçlandırma bilgisi ve erişilebilirlik bilgisi başlıkları altında belirlenen kriterlere göre çizelge hazırlanmıştır. Bu çalışma kapsamında araştırma grubunu oluşturan tüm akademik dergiler içerik analizi ile incelenmiştir. Bu kapsamda her bir dergi için bilgiler ayrı ayrı numaralandırılmış ve kaydedilmiştir. Bu bilgiler; Türkiye'deki sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan bilimsel hakemli dergilerin üniversitelere göre dağılımı, bu dergilerin bilim dallarına göre sayıları, bir ciltte yayımlanan ortalama makale sayıları, kuruluş yıllarına göre dağılımı, makale kabul oranı, başvuran makale sayısı, ilk editör atamasına kadar geçen ortalama gün sayısı, hakem değerlendirmeleri sonucu kabul kararına ve ret kararına kadar geçen ortalama gün sayıları, derginin bir yılda çıkardığı cilt sayısı, dergide yayım için kabul edilen diller, derginin TR Dizin'de indekslenip indekslenmediği, hangi iletişim seçeneklerini sunduğu, toplam kaç iletişim bilgisi sunduğu, bir önceki seneye göre kabul oranında yaşanan değişimdir.

Verilerin Analizi

Bu çalışma kapsamında toplanan verilerin incelenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Daha önce belirlenen kıstaslara göre elde edilen verilerin betimsel düzeyde değerlendirilmesi sağlanmış olup sınıflama düzeyindeki veriler için frekans analizleri yapılarak yüzdeleri hesaplanmıştır. Sonuç olarak oluşturulan grafik ve tablolar çalışmanın amacı ve ilgili literatür kapsamında yorumlanarak tartışılmıştır.

Çalışmaya dahil edilen dergilerden elde edilen veriler betimsel içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. Bu yaklaşım, sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin betimsel olarak analiz edilmesine olanak tanımıştır. Betimsel içerik analizi söz konusu alandaki hâkim eğilimlerin fark edilmesini kolaylaştırmıştır. Çalışmaya dahil edilecek dergilerin seçimi veri toplama aşamasında belirlenmiş ve ardından elde edilen verilerin analizine başlanmıştır. İncelenen her bir derginin künyesini tespit etmek için çalışmalar öncelikle "Sınıflandırma Formu" kullanılarak kaydedilmiştir. Bu aşamada dergiler bir harf ile sayının birleşimi şeklinde kodlanmıştır. Böylece her bir çalışmanın kodu belirlenmiştir. İkinci bir form içerisinde sütun kısmına bu çalışma kapsamında incelenen kriterler, satır kısmına ise dergilerin ismine karşılık gelen kodlar yazılmıştır. Veri analizinin bir sonraki aşaması, verilerin ilgilerine göre gruplar halinde bir araya getirilmesini amaçlayan kodlama aşamasıdır. Kodlama sürecinde önemli bileşenlerin gözden kaçması veya ilgisiz kodların üretilmesi riskini azaltmak için belgelerin içeriğinin titizlikle incelenmesi esastır (Muşmal ve Gürbüz, 2018). Bu amaçla, çalışmadaki verilerin kodlanması araştırmacılar tarafından ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan analizlerde anlamsal bütünlüğün sağlanması adına kriterlerin değerlendirildiği kodlar açık ve işlevsel bir şekilde tanımlanmıştır. Ardından kodlamalar karşılaştırmaya tabi tutulmuş ve Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik katsayısı hesaplanarak araştırmanın tam bir güvenilirlik ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Bu güvenilirliğin sağlanması adına analiz sürecinde araştırmacılar arasında görüş ayrılığı olduğu durumlarda, uzlaşma sağlamak için kodun tanımı genişletilmiş veya değiştirilmiştir. 16 kriterin ortak belirlenmiş net kodlara göre analiz edilmesi sonucunda her iki araştırmacı tarafından doldurulan formların karşılaştırılması ile çalışmanın güvenilirliği sağlanmış olup kriterlere ilişkin nihai sayısallaştırma gerçekleştirilmiştir. Son aşamada veriler niceliksel olarak analiz edilmiştir. Bulguların sunumunu ve karşılaştırılmasını kolaylaştırmak için tablo ve grafikler oluşturulmuştur.

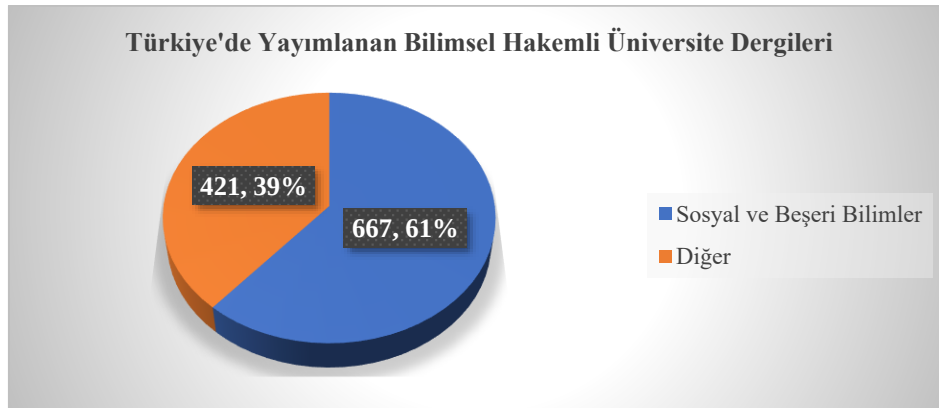
Bulgular

Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Temel Özellikleri

Türkiye’de DergiPark platformunda yayımlanan üniversite dergilerinin konu alanlarına göre dağılımı Şekil 2’de sunulmaktadır. Şekil incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan dergilerin toplam içindeki payının oldukça yüksek olduğu ve diğer alanlarda yayımlanan dergi sayısını belirgin biçimde aştığı görülmektedir. Bu durum, Türkiye’de üniversite dergiciliğinin ağırlıklı olarak sosyal ve beşeri bilimler alanında yoğunlaştığını göstermektedir.

Şekil 2

Türkiye’de Yayımlanan Bilimsel Hakemli Üniversite Dergilerinin Konu Dağılımı

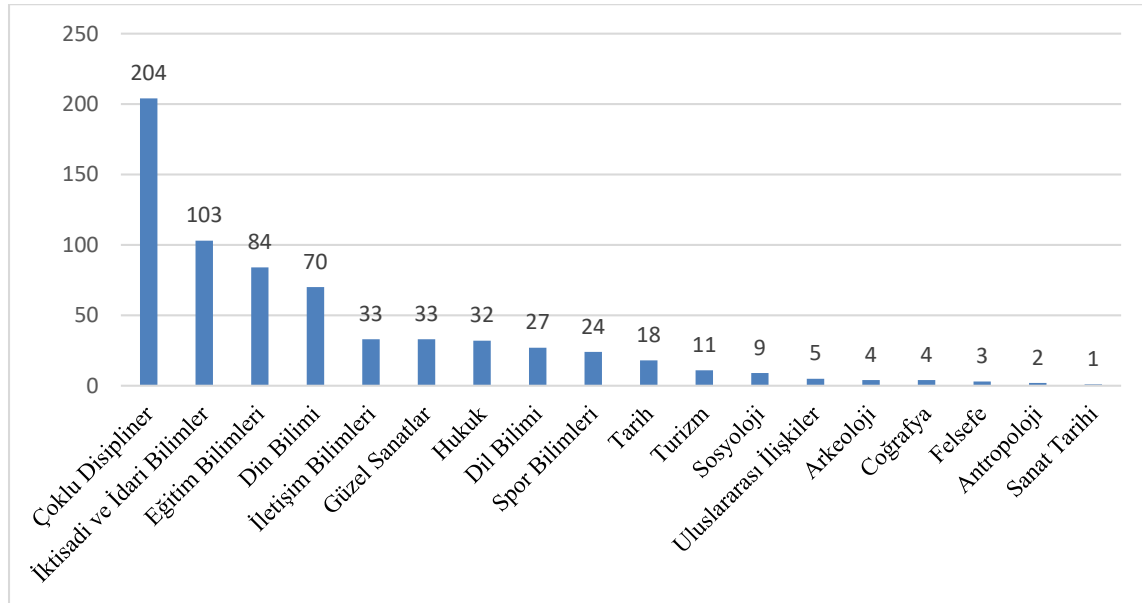

Şekil 3 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler konulu üniversite dergilerinin büyük kısmının çoklu disiplinler alanlarda yayımlandığı görülmektedir. İktisadi ve idari bilimler ile eğitim bilimleri de öne çıkan alanlar arasında

yer almakta, diğer alanlarda yayımlanan dergilerin sayısı ise daha sınırlıdır. Bu durum, dergilerin çoğunlukla multidisipliner veya belirli sosyal bilim alanlarına yoğunlaştığını göstermektedir.

Şekil 3

Sosyal ve Beşeri Bilimler Konulu Dergilerin Bilim Dalı Dağılımı

Tablo 1 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin büyük bölümünün 2011–2020 döneminde yayın hayatına başladığı görülmektedir. Daha eski dönemlerde kurulan dergilerin sayısı nispeten daha azdır. Bu durum, son on yılda alandaki dergi sayısında belirgin bir artış yaşandığını göstermektedir.

Tablo 1

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Kuruluş Yıllarına Göre Dağılımı

Yıl	f	%
2000 ve öncesi	126	18,89
2001-2010 arası	95	14,24
2011-2020 arası	308	46,17
2021 ve sonrası	138	20,68

Tablo 2 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin büyük çoğunluğunun İngilizce ve Türkçe makale kabul ettiği görülmektedir. Bunun yanı sıra diğer dillerde yayın yapan dergilerin sayısı daha sınırlıdır. Bu durum, alandaki dergilerin çoğunlukla yayım dilinde İngilizce ve Türkçe’yi tercih ettiğini, diğer dillerde yayın yapan dergilerin ise nispeten az sayıda olduğunu göstermektedir.

Tablo 2

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Makale Yayımladığı Diller

Dil	f	%
İngilizce	664	44,32
Türkçe	663	44,25
Arapça	75	5
Fransızca	26	1,73
Almanca	21	1,40
Rusça	11	0,73
Farsça	7	0,46
Azerice	5	0,33
Kürtçe	4	0,26

Dil	f	%
Kazakça	4	0,26
Özbekçe	3	0,20
Çince	3	0,20
Bulgarca	3	0,20
Yunanca	2	0,13
Arnavutça	2	0,13
Japonca	2	0,13
Urduca	2	0,13
Boşnakça	1	0,06

Tablo 3 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanındaki üniversite dergilerinin büyük çoğunluğunun yılda iki cilt yayımladığı görülmektedir. Daha az veya daha çok cilt yayımlayan dergilerin sayısı oldukça sınırlıdır. Bu bulgu, alandaki dergilerin çoğunlukla yıllık yayın yoğunluğunu iki cilt üzerinden sürdürdüğünü göstermektedir.

Tablo 3

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Yılda Yayımladığı Cilt Sayısı

Cilt sayısı	f	%
1	18	2,69
2	541	81,10
3	56	8,39
4	51	7,64
5	0	0
6	1	0,14

Tablo 4 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin bir yıl içerisinde yayımladığı tüm sayılara göre çoğunluğunun sayı başına ortalama 6–10 makale yayımladığı görülmektedir. Daha az veya çok sayıda makale yayımlayan dergilerin sayısı ise görece sınırlıdır.

Tablo 4

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Ortalama Makale Sayılarına Göre Dağılımı

Ortalama makale sayısı	f	%
5 ve altı	193	28,93
6 ve 10 arası	244	36,58
11 ve 15 arası	116	17,39
16 ve 20 arası	44	6,59

Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Yayıncı Bilgileri

Tablo 5 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanında akademik yayıncılık yapan 149 üniversite olduğu tespit edilmiştir. Bu üniversitelerin çoğunluğunun yalnızca bir dergiye sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi en fazla sayıda dergiye sahip üniversiteler olarak öne çıkmakta, Ankara Üniversitesi de hemen ardından gelmektedir. Bu dağılım, alandaki dergi sayısının üniversiteler arasında büyük ölçüde dengesiz dağıldığını göstermektedir.

Tablo 5

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Akademik Dergi Sayılarının Üniversitelere Göre Dağılımı

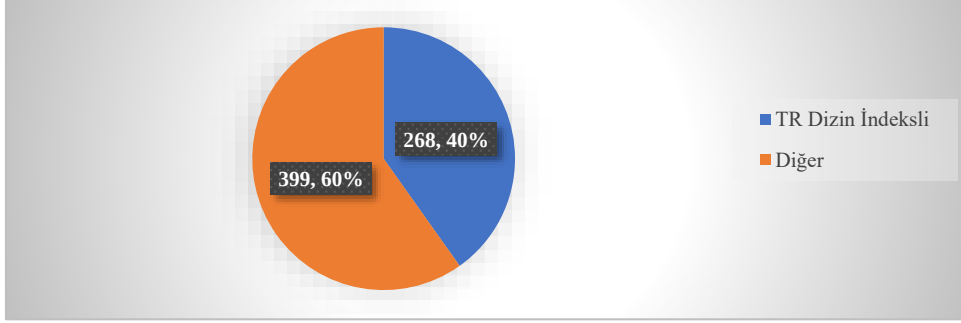
Dergi Sayısı	Üniversite
25	Atatürk Üniversitesi - İstanbul Üniversitesi
22	Ankara Üniversitesi
16	Sakarya Üniversitesi
15	Marmara Üniversitesi – Selçuk Üniversitesi
14	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
11	Anadolu Üniversitesi – Dokuz Eylül Üniversitesi – Ege Üniversitesi – Hacettepe Üniversitesi
10	İnönü Üniversitesi – Süleyman Demirel Üniversitesi
9	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi – Necmettin Erbakan Üniversitesi – Pamukkale Üniversitesi – Trakya Üniversitesi
8	Akdeniz Üniversitesi – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi – İstanbul Aydın Üniversitesi – Mardin Artuklu Üniversitesi – Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
7	Bartın Üniversitesi – Erciyes Üniversitesi – Karabük Üniversitesi – Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
6	Afyon Kocatepe Üniversitesi – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi – Çukurova Üniversitesi – Kastamonu Üniversitesi – Kocaeli Üniversitesi – Kütahya Dumlupınar Üniversitesi – Mersin Üniversitesi – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi – Ondokuz Mayıs Üniversitesi – Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
5	Aksaray Üniversitesi - Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi - Aydın Adnan Menderes Üniversitesi - Balıkesir Üniversitesi - Bitlis Eren Üniversitesi - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi - Bursa Uludağ Üniversitesi - Dicle Üniversitesi - Düzce Üniversitesi - Fırat Üniversitesi - Gaziantep Üniversitesi - Gazi Üniversitesi - Gümüşhane Üniversitesi - Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi - Kafkas Üniversitesi - Kilis 7 Aralık Üniversitesi - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi - Siirt Üniversitesi
4	Amasya Üniversitesi - Bayburt Üniversitesi - Bingöl Üniversitesi - Çankırı Karatekin Üniversitesi - Giresun Üniversitesi - Harran Üniversitesi - İstanbul Medeniyet Üniversitesi - İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi - Karadeniz Teknik Üniversitesi - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi - Kırıkkale Üniversitesi - Manisa Celal Bayar Üniversitesi - Milli Savunma Üniversitesi - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi - Uşak Üniversitesi - Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
3	Adıyaman Üniversitesi - Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi - Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi - Hakkari Üniversitesi - Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi - Iğdır Üniversitesi - İstanbul Gelişim Üniversitesi - İstanbul Ticaret Üniversitesi - İzmir Katip Çelebi Üniversitesi - Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi - Kırklareli Üniversitesi - Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi - Muş Alparslan Üniversitesi - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi - Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi – Yakın Doğu Üniversitesi - Yalova Üniversitesi - Yıldız Teknik Üniversitesi - Yozgat Bozok Üniversitesi
2	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi - Ardahan Üniversitesi - Artvin Çoruh Üniversitesi - Başkent Üniversitesi - Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi - Erzurum Teknik Üniversitesi - Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi - Fenerbahçe Üniversitesi - Galatasaray Üniversitesi - Hasan Kalyoncu Üniversitesi - Hitit Üniversitesi - Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi - İstanbul Arel Üniversitesi - İstanbul Kültür Üniversitesi - KTO Karatay Üniversitesi - Malatya Turgut Özal Üniversitesi - Şırnak Üniversitesi - Trabzon Üniversitesi - Üsküdar Üniversitesi - Yaşar Üniversitesi - Yeditepe Üniversitesi
1	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi - Altınbaş Üniversitesi - Ankara Bilim Üniversitesi - Antalya Belek Üniversitesi - Batman Üniversitesi - Beykent Üniversitesi - Beykoz Üniversitesi - Boğaziçi Üniversitesi - Bursa Teknik Üniversitesi - Çankaya Üniversitesi - Doğu Akdeniz Üniversitesi - Doğuştan Üniversitesi - Haliç Üniversitesi - İbn Haldun Üniversitesi - İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi - İstanbul Esenyurt Üniversitesi - İstanbul Gedik Üniversitesi - İstanbul Kent Üniversitesi - İstanbul Medipol Üniversitesi - İstanbul Topkapı Üniversitesi - İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi - İzmir Demokrasi Üniversitesi - Kapadokya Üniversitesi - Kayseri Üniversitesi - Koç Üniversitesi - Maltepe Üniversitesi - Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi - Munzur Üniversitesi - Nişantaşı Üniversitesi - Ordu Üniversitesi - Samsun Üniversitesi - Sinop Üniversitesi - Tarsus Üniversitesi - Türk-Alman Üniversitesi - Ufuk Üniversitesi - Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin İndeks Bilgileri

Şekil 4 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanındaki üniversite dergilerinin yarısından daha azının TR Dizin kapsamında yer aldığı görülmektedir. Aksine, diğer indekslerde taranan dergilerin sayısal olarak daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Şekil 4

Türkiye’de Yayımlanan Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin İndeks Dağılımı

Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Makale İşleme Alma ve Sonuçlandırma Bilgileri

Tablo 6 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerine yapılan yıllık makale başvurularının büyük ölçüde 51 ve üzerinde yoğunlaştığı, ayrıca 11-20 aralığında başvuru alan dergilerin de dikkate değer bir paya sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, alandaki dergilerin bir kısmının sınırlı sayıda başvuru alırken, önemli bir bölümünün daha yüksek düzeyde tercih edildiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 6

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerine Bir Yılda Başvuran Ortalama Makale Sayısı

Makale sayısı	f	%
10 ve altı	56	8,39
11 ve 20 arası	169	25,33
21 ve 30 arası	103	15,44
31 ve 40 arası	65	9,74
41 ve 50 arası	37	5,54
51 ve üzeri	188	28,18
Bilgi yok	49	7,34

Tablo 7 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin büyük bölümünün %41–80 aralığında kabul oranına sahip olduğu görülmektedir. Daha düşük ya da çok yüksek oranların ise daha sınırlı sayıda dergide gerçekleştiği saptanmıştır. Bu dergilerin yarısından fazlası, %60 makale kabul oranının üstünde bir kabul oranına sahiptir.

Tablo 7

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Makale Kabul Oranlarına Göre Dağılımı

Kabul oranı	f	%
%20 ve altı	11	1,64
%21 - %40 arası	69	10,34
%41 - % 60 arası	191	28,63
%61 - %80 arası	229	34,33
%81 ve üzeri	118	17,69
Kabul bilgisi yok	49	7,34

Tablo 8 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin önemli bir bölümünde kabul oranlarının önceki yıla göre artış gösterdiği görülmektedir. Bu durum, genel eğilim açısından dergilerin kabul oranlarında yükselişin öne çıktığını ortaya koymaktadır.

Tablo 8

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Bir Önceki Yıla Göre Kabul Oranında Yaşanan Değişim (2023 / 2024)

Kabul oranında yaşanan değişim	f	%
Kabul oranı değişmemiş	19	2,84
Kabul oranı azalmış	284	42,57
Kabul oranı artmış	317	47,52
Kabul oranı bilgisi yok	47	7,04

Tablo 9 incelendiğinde, makaleler için ilk editör atamasının çoğunlukla 10 gün içinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Daha uzun sürelerde yapılan editör atamalarının ise oldukça sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerine Başvuran Makaleler İçin Gerçekleştirilen İlk Editör Atamasına Kadar Geçen Süre

Gün sayısı	f	%
10 ve altı	422	63,26
11 ve 20 arası	126	18,89
21 ve 30 arası	38	5,69
31 ve 40 arası	16	2,39
41 ve 50 arası	3	0,44
51 ve üzeri	13	1,94
Bilgi yok	49	7,34

Tablo 10 incelendiğinde, kabul edilen makalelerin hakem sürecinin genellikle 40 ila 120 gün arasında tamamlandığı görülmektedir. Özellikle 80–120 gün aralığında hakem süreci tamamlanan daha fazla dergi bulunduğu saptanmıştır. Bu bulgu, sosyal ve beşeri bilimler alanındaki dergilerde kabul süreçlerinin çoğunlukla birkaç ay içinde sonuçlandığını göstermektedir.

Tablo 10

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerine Başvuran ve Kabul Alan Makaleler İçin Hakem Sürecinin Tamamlanmasına Kadar Geçen Süre

Gün sayısı	f	%
40 ve altı	63	9,44
41 ve 80 arası	227	34,03
81 ve 120 arası	256	38,38
121 ve 160 arası	93	13,94
161 ve 200 arası	38	5,69
201 ve üzeri	41	6,14
Bilgi yok	49	7,34

Tablo 11 incelendiğinde, ret edilen makalelerin hakem sürecinin tamamlanma süresinin çoğunlukla ilk 120 günde sonuçlandığı görülmektedir. Daha uzun süren değerlendirmelerin ise görece sınırlı sayıda dergide gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu bulgu, sosyal ve beşeri bilimler alanındaki üniversite dergilerinde ret kararlarının genellikle birkaç ay içinde sonuçlandığını göstermektedir.

Tablo 11

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerine Başvuran ve Ret Alan Makaleler İçin Hakem Sürecinin Tamamlanmasına Kadar Geçen Süre

Gün sayısı	f	%
40 ve altı	157	23,53
41 ve 80 arası	144	21,58
81 ve 120 arası	156	23,38
121 ve 160 arası	66	9,89
161 ve 200 arası	31	4,64
201 ve üzeri	64	9,59
Bilgi yok	49	7,34

Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Erişilebilirlik Bilgileri

Tablo 12 incelendiğinde, Türkiye’de sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin tamamının en az bir e-posta adresi sunduğu görülmektedir. Ancak telefon numarası bilgisini paylaşan dergilerin sayısının daha sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir. Bu durum, dergilerin iletişimde e-postayı öncelikli araç olarak benimsediğini göstermektedir..

Tablo 12

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Erişilebilirlik İçin Bilgisini Sunduğu İletişim Araçları Dağılımı

İletişim aracı bilgisi	f	%
İletişim bilgisi yok	0	0
Yalnızca telefon	0	0
Yalnızca e-posta	365	54,72
Hem e-posta hem telefon	302	45,27

Tablo 13 incelendiğinde, sosyal ve beşeri bilimler alanındaki üniversite dergilerinin büyük çoğunluğunun üç ve üzeri iletişim bilgisi sunduğu görülmektedir. Bu durum, dergilerin erişilebilirliği artırmak için birden fazla iletişim bilgisi sunmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Tablo 13

Türkiye’de Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Yayımlanan Üniversite Dergilerinin Erişilebilirlik İçin Sunduğu Toplam İletişim Bilgisi Sayısı

İletişim bilgisi sayısı	f	%
1	5	0,74
2	17	2,54
3	255	38,23
4	120	17,99
5 ve üzeri	270	40,47

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu makale kapsamında sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerine ilişkin olarak DergiPark platformu tarafından sunulan veriler baz alınarak niceliksel bulgulara ulaşılmıştır. Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgulara bakıldığında üniversite dergilerinin %61'inin sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın hayatını sürdürdüğü göze çarpmaktadır. Buradan hareketle Türkiye'deki üniversitelerin akademik yayıncılık konusunda en fazla sosyal ve beşeri bilimler alanına önem verdiği görülmektedir. Bu anlamda Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi gibi doğrudan sosyal bilimler alanında uzmanlaşma misyonu taşıyan üniversitelerin kurulması, sosyal ve beşeri bilimler alanında akademik uzmanlaşma ve bilgi birikiminin artırılmasına yönelik çabalar arasında değerlendirilebilir. Henüz 2013 yılında kurulmuş olan Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi tarafından sosyal ve beşeri bilimler alanında 6 bilimsel hakemli derginin yayın hayatına başlaması Türkiye'de bu

alandaki görülen atılımın karşılıksız kalmadığını göstermektedir. Daha da ötesinde teknik bilimler alanında uzmanlaşma gayesi taşıyan Karadeniz Teknik Üniversitesinin 4, Yıldız Teknik Üniversitesinin 3, Erzurum Teknik Üniversitesinin 2 ve Bursa Teknik Üniversitesinin 1 dergi ile sosyal ve beşeri bilimler alanında akademik yayıncılığı desteklediği görülmektedir. Diğer taraftan sosyal bilimler alanında uzmanlaşma hedefi ile kurulan üniversitelerin bu alanda yürüteceği akademik yayıncılık ile teknik bilimler gibi diğer alanlarda uzmanlaşma gayesi güden üniversitelerin sosyal ve beşeri bilimler alanında yürüteceği akademik yayıncılığın birbirinden büyük ölçüde farklılaşacağı düşünülebilir. Bu duruma önemli bir kanıt olarak dergilerin niteliksel anlamda değerlendirilmesi konusunda önemli argümanlar ortaya koyan indekslendikleri dizinler açısından bakıldığında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesinin 6 dergisinin 3'ünün TR Dizin'de indekslenirken Teknik Üniversitelerin sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımladığı 10 derginin ise yalnızca 2'sinin TR Dizin'de indekslendiği tespit edilmiştir. Bu konuda niceliksel artışın niteliksel anlamda karşılığını bulması önemlidir. Çünkü niceliksel artış akademik yayıncılık için her zaman bir ilerlemeyi temsil etmemekte, aksine niteliksel anlamda düşüşe sebep olabilmektedir (Larcombe, 2019; Selvi, 2021). Bu bağlamda Rusya'da gelişimini sürdüren ulusal akademik dergileri inceleyen bir çalışmada üniversite yayınlarının çok hızlı bir şekilde artması ve çok sayıda bilimsel derginin piyasaya sürülmesi ulusal akademik yayıncılıktaki sorunların nedenleri arasında gösterilmektedir (Gureyev vd., 2024). Buradan hareketle Türkiye'de görece yeni kurulan üniversitelerin akademik yayıncılık faaliyetlerine hızlı ve çok sayıda dergiyle giriş yapması üzerinde durulması gereken bir konudur. Sonuç olarak sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan dergi sayısının artırılması yapılan çalışmaların niceliksel artışını sağlarken niteliksel anlamda bir standardın oluşturulmasının da önemli olduğu açıktır. Üniversitelerin birden fazla bilim alanında faaliyet gösterirken mevcut kaynağın kanalize edileceği birim sayısı artacağından dolayı akademik ilerlemenin daha fazla zorlaşabileceği düşünülebilir. Dolayısıyla üniversitelerin misyonları doğrultusunda ve kaynakları ölçüsünde sosyal ve beşeri bilimler alanına yoğunlaşması bu alanda Türkiye'de faaliyet gösteren yükseköğretim kurumları için akademik yayıncılığın standartlarının çok daha üst bir noktaya ulaşmasını sağlayabilir.

Bu çalışmada sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergileri incelenirken herhangi bir sınırlandırma yapılmamıştır. Diğer taraftan Özdemir ve Alpaydın (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yalnızca 2000 yılı öncesinde kurulmuş olan üniversitelerin dergileri incelenmiş olup dergilerin %63'ünün sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanmış olduğu tespit edilmiştir. 2000 yılı sonrasında kurulan üniversite dergilerinin de dahil edildiği bu çalışmada %61 gibi benzer bir sonuç ortaya konmuş olması kurumsallaşmanın süresinden bağımsız olarak Türkiye'deki tüm üniversitelerin sosyal ve beşeri bilimler alanında daha fazla yayıncılık yapma konusunda ilgisinin bulunduğunu göstermektedir. Magnus ve McAleer (2020) tarafından öne sürülen akademik yayıncılıktaki büyük değişim, üniversite dergilerinin sosyal ve beşeri bilimler alanına yoğun ilgi göstermesi üzerinde herhangi bir etki yaratmamıştır. Sosyal ve beşeri bilimler alanı Türkiye'de bulunan üniversite dergileri için 21. Yüzyılda en fazla üzerinde durulan alandır. Sosyal ve beşeri bilimler alanının üniversiteler tarafından yürütülen akademik yayıncılıkta hakimiyetini sürdürüyor olması Türkiye'deki politik söylem ve eylemlerin akademik yayıncılığı şekillendirmesine bağlanabilir. Çünkü 2025 yılının Türkiye'de "Aile Yılı" olarak ilan edilmesi (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2025), akademik dergiler tarafından da hemen karşılık bulmuş olup Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi (Dergipark, 2025a), Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi (Dergipark, 2025b) ve Ombudsman Akademik Dergisi (Dergipark, 2025c) gibi çeşitli akademik dergiler 2025 yılında "Aile" temalı sayı çıkaracaklarını duyurmuşlardır. Buradan hareketle 2025 yılının "Aile Yılı" yerine "Eğitim Yılı" ilan edilmesi durumunda eğitim bilimleri çalışmalarında, "Tasarıf Yılı" ilan edilmesi halinde ekonomi çalışmalarında veya "Krom Yılı" ilan edilmesi halinde maden çalışmalarında yoğunluk yaşanabileceği söylenebilir. Var olan akademik dergilerin politik söylem ve eylemleri dikkate alarak mevcut gündeme yoğunlaşırken yeni oluşan gündemlerin ve keşfedilen ihtiyaçların da ilişkili olacağı düşünülebilir. Örneğin "Aile Yılı" temasına ilişkin çalışmaların sonucunda ailede ruh sağlığı konu başlığı, ruh sağlığına ve ailede engelli bakımı konu başlığı, engelli çalışmalarına doğru yeni yönelimleri ortaya çıkarabilir. Yani "Aile Yılı" teması sosyal ve beşeri bilimler alanına ilişkin konu başlıklarını dallandırarak akademideki mevcut merakı ve dolayısıyla kaynağı sosyal ve beşeri bilimler alanına kanalize edebilir. Hakim politik söylemlerin toplumun algısını şekillendirdiği ve yönelimlerini belirlediği göz önünde bulundurulduğunda (Davila vd., 2022; Kenzhekanova, 2015), toplumun bir parçası olan akademik çevreler tarafından ortaya konan akademik yayıncılığın da bundan etkilenmesi olasıdır. Sonuç olarak politik söylem ve eylemlerin akademik dergilerin yönelimlerini şekillendiren bir özelliği olduğu düşünüldüğünde doğrudan bir yönelim yaratmak yerine bilim çevrelerince belirlenmiş temel sorun alanlarında yeniden işlevsellik kazanılması adına temaların kullanılması faydalı olabilir.

Sosyal ve beşeri bilimler alanındaki üniversite dergilerinin bilim dallarına göre dağılımına bakıldığında herhangi bir disiplinde uzmanlaşmak yerine birden fazla disiplinde yayın yapmayı sürdüren 204 dergi olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan 463 dergi ise yalnızca bir bilim dalına yönelik olarak yayın hayatını sürdürmektedir.

Yalnızca iktisadi ve idari bilimler, eğitim bilimleri veya din bilimi alanında yayın yapan üniversite dergilerinin sayısının diğer her bir disiplinin iki katından daha fazla olması Türkiye'deki sosyal ve beşeri bilimler alanındaki dergilerin bu üç alana odaklandığını göstermektedir. Daha çok fakülteler tarafından yayımlanan bu üç disiplindeki dergilerin üniversitelerin mevcut fakülte yapısından etkilendiği söylenebilir. 2025 yılı Mayıs ayı itibari ile Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi içerisinde birim istatistikleri-genel bilgiler-fakülteler kategorileri seçilerek eğitim fakültesi/eğitim bilimleri fakültesi anahtar kelimeleri tarandığında 101, iktisadi ve idari bilimler fakültesi anahtar kelimesi tarandığında 120, ilahiyat fakültesi/islami ilimler fakültesi anahtar kelimeleri tarandığında 100 sonuca ulaşılmaktadır. Bu tarama içerisinde 2010 yılı ve sonrasında açılan ilahiyat/islami ilimler fakültesi sayısının 76, iktisadi ve idari bilimler fakültesi sayısının 20 ve eğitim fakültesi sayısının 29 olduğu saptanmıştır (Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi, 2025). Dolayısıyla 2025 yılı Mayıs ayı itibari ile bu üç fakülte türünün de Türkiye'de 100'ün üzerinde bulunduğu ve her biri için en az 20'den fazla yeni fakültenin son 15 yılda açılmış olduğu tespit edilmiştir. Paralel olarak literatürde eğitim fakültelerinin (Bardak ve Topaç, 2022; Karataş, 2022), iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin (Hancıoğlu ve Çıtır, 2018) ve ilahiyat fakültelerinin (Köylü, 2018) sayısının artış gösterdiği bildirilmektedir. İktisadi ve idari bilimler fakültesi, eğitim fakültesi ve ilahiyat fakültesi tarafından yayıncılığının üstlenildiği dergilerin fazla olması, Türkiye'deki üniversite dergilerinin mevcut durumunun halihazırda bulunan fakülte ve bölümlerin sayısı ile niteliksel özelliklerinden etkilendiğini göstermektedir. Herhangi bir üniversitede açılacak fakülte ve yeni kurulacak bölümün akademik faaliyetlere girişmesi olasıdır. Bu anlamda fakülteler yalnızca içerisinde barındırdığı lisans öğrencilerine verdiği eğitim ile uygulamacı yetiştirmemekte, aynı zamanda akademik dergilerin niceliksel ve niteliksel artışını etkilemektedir. Aktif olan 1088 üniversite dergisinin 667 tanesinin sosyal ve beşeri bilimler alanında olması diğer alanlara kıyasla sosyal ve beşeri bilimler alanındaki fakülte ve bölüm yoğunluğunu da gözler önüne sermektedir.

Türkiye'de sosyal ve beşeri bilimler alanında yayım yapan üniversite dergilerine bir yılda başvuran toplam makale sayısına bakıldığında 188 (%28,18) dergi için 51 ve üzeri makale başvurusu gerçekleşmiştir. Dergilerin çoğunluğunda 51 ve üzeri makale başvurusu yapılmış olması sosyal ve beşeri bilimler dergilerine büyük bir talep olduğunu göstermektedir. Bu bulgu "Big Science" olarak nitelendirilen 21. yüzyılda daha fazla yayın yapma baskısı olduğunu bildiren çalışmalar (Abdollahi vd., 2014, s. 1; Wright, 2024) ile tutarlıdır. Ayrıca hızlı yayın yapma motivasyonu literatürde vurgulanmaktadır (Dinç ve Atabay, 2018, s. 112). Buna paralel olarak sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergileri, araştırmacıların hızlı yayın yapma motivasyonları sebebiyle yüksek sayılarda makale başvurusu ile karşılaşmaktadır. Özdemir ve Alpaydın (2018) tarafından 2017 yılından 2000 yılından önce kurulmuş üniversitelerin sosyal ve beşeri bilimler alanında yayıncılığını sürdüren 292 dergisine karşılık bu çalışmada 2024 yılında tüm üniversite dergileri içerisinde sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın yapan toplam 667 dergi tespit edilmiştir. Katlanarak artan akademik dergi sayılarına karşılık araştırmacı sayısı ve yayın yapma motivasyonunda da ciddi bir gelişme olduğu söylenebilir. Bu çalışma kapsamında tespit edilen 667 üniversite dergisinin 541 (%81,10) ile en fazla 2 cilt yayımladığı ve 244 (%36,58) ile en çok 6-10 arasında cilt başına ortalama makale sayısı bulunması dergilere yapılan 51 ve üzeri makale başvurusunun yüksek olduğunu göstermektedir. "Big Science" olarak nitelendirilen 21. yüzyıl için bilimsel araştırmalardaki nicelik artışı, talep edilen makale sayısından çok daha yüksek bir başvuru bulunmasına sebebiyet vermektedir. Bu durumun araştırmacılar arasında rekabet ortamı yaratarak daha nitelikli çalışmaların literatüre kazandırılması adına önemli olduğu söylenebilir. Bu noktada dergilerin tarandığı indekslerin yorumlanması değerli olacaktır. Niteliksel bir argüman olarak TR Dizin indeksi açısından incelendiğinde ise sosyal ve beşeri bilimler alanındaki 667 üniversite dergisinin 399'u (%60) TR Dizin indeksinde yer almamaktadır. Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin çoğunluğunun makale kabul oranı %60'ın üzerinde olup, bu durum gönderilen her beş makaleden yaklaşık üçünün kabul edildiğini göstermektedir. Ayrıca bir önceki yıla göre 317 (%47,52) derginin kabul oranı artış göstermiştir. Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerine başvuran makalelerin yarısından fazlasının kabul edilmesi nitelikli yayın ve dergi koşullarının sağlanması durumunda bir sorun olmayacaktır. Fakat bu dergilerin yarısından fazlasının TR Dizin indeksinde yer almadığı göz önünde bulundurulduğunda dergilerin nitelik yönünden çok daha fazla gelişime ihtiyacı olduğu açıktır. 399 (%60) sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın yapan üniversite dergisinin niteliksel gelişim ihtiyacı bulunurken başvuran her iki makaleden birini kabul ediyor olması nitelik yönünden gelişimi baltalamaya devam edecektir. Bu açıdan bakıldığında sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerinin TR Dizin indeksi başta olmak üzere ulusal ve uluslararası indeks koşullarını sağlamak amacıyla adımlar atması ve bu doğrultuda makale kabulünde daha seçici davranması önemli görülmektedir. Nicelik yönünden ihtiyaçları karşılanan bu dergilerin yarısından fazlasının TR Dizin indeksi dışında yer alması nitelik yönünden adımlar atılması gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Tutuncu (2024) ulusal dergilerin tanınmış dergilerde yayın yapamayan Türk akademisyenler için bir kaçış noktası olarak son çare şeklinde değerlendirilebileceğini bildirmektedir. Bununla birlikte editörlerin deneyimsiz ve yetersiz olmaları durumunda ulusal dergilerin bilimsel değeri çok az olan kusurlu makaleler için bir çöplük haline gelme riskiyle karşı karşıya olduğunu belirtmektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında ulusal akademik dergilerin önemli bir bölümünü

oluşturan üniversite dergileri ulusal ve uluslararası saygın indekslerde taranmak için gerekli koşulları sağlamalı ve nitelikli yayınların ilk başvuru noktası haline gelmelidir. Saygın indekslerde taranmak önemli bir koşul olmakla birlikte literatürde yazarların motivasyonunu desteklemek için önlemler alınması önerilmektedir (Moustafa, 2018). Her yazar için yaşadığı zorluk ve beklediği yardım farklı olabilir. Bunun için akademik dergilerin standartlarının her anlamda maksimum düzeyde tutulması ve yazar odaklı önlemlerin olabildiğince çeşitli ve etkili olmasına özen gösterilmesi faydalı olacaktır. Yeni araştırmacılar için makale yükleme, değerlendirme ve yayım sonrası süreçler konusunda bilgi almak önemliyken deneyimli araştırmacıların dergiden beklentileri farklı olabilir. Bu konuda üniversite dergilerinin yayım süreçlerine ilişkin detaylı bilgiler içermesi, şeffaf bir değerlendirme sürecini takip etmesi, yazarlara zaman kazandırıcı şablon ve formlar sunması, makale süreçlerini olabildiğince kısa sürede sonuçlandırması ve saygın indekslerde taranması yazarları tatmin edebilir. Gelecek çalışmalarını yazarların mevcut akademik dergilerden beklentilerini incelemesi, akademik dergilerin nitelikli yayınların odak noktası haline gelmesi için yapabilecekleri açısından önemli çıkarımlar ortaya koyabilir.

667 sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergisinin 204'ü farklı disiplinleri kabul etmekte, 257'si iktisadi ve idari bilimler, eğitim bilimleri ve ilahiyat fakülteleri tarafından yayımlanmakta ve geriye kalan 206'sı ise farklı disiplinlerden oluşmaktadır. Yeni kurulacak fakülte ve bölümlerin standardının yükseltilmesi ve akademik personelin bilimsel yayıncılık konusunda deneyim sahibi olması fakülteler tarafından yayımlanan üniversite dergilerinin niteliksel gelişimini sağlayabilir. Sosyal ve beşeri bilimler alanında kurulan fakülte ve bölümlerin lisans mezunu uygulamacı yetiştirmesinin yanı sıra üniversiteyi bir araştırma üssü olarak kullanmasının teşvik edilmesi faydalı olabilir. Niceliksel artış yerine niteliksel gelişimin ortaya konması adına ödül ve yükselme konusunda kriter ve teşviklerin yeniden düzenlenmesi önemlidir. Bu konuda yapılan yeni doçentlik kriterlerinin nitelik artışını hedeflemesi yönüyle bu araştırmanın sonucunda gözler önüne serilen niteliksel gelişim ihtiyacının karşılanması açısından etkili olacağı düşünülebilir. Doçentlik kriterlerinde yapılan yeni düzenlemelerin ardından üniversitelerin gerçekleştirdikleri akademik yayıncılık ile araştırmacıların yönelimlerinin gelecek çalışmalar tarafından incelenmesi faydalı olabilir.

Türkiye'de sosyal ve beşeri bilimler alanındaki üniversite dergilerinin 308 (%46,17) ile neredeyse yarısının 2011 ve 2020 yılları arasında kurulduğu görülmektedir. 2010 yılından sonra üniversiteler tarafından yapılan akademik yayıncılıkta bir patlama yaşandığı söylenebilir. Bu durumun bir kanıtı olarak 2020-2024 yılları arasında kurulan üniversite dergilerinin sayısının 138 (%20,68) olduğu görülmektedir. İlginç bir şekilde yalnızca 2020-2024 yılları arasında sosyal ve beşeri bilimler alanında kurulan üniversite dergilerinin sayısı (138), hem 2000-2010 yılları arasında kurulan dergi sayısından (95) hem de 2000 ve öncesi dönemde kurulan dergi sayısından (126) fazladır. Daha önce 10 yıl içerisinde kurulan dergi sayısının henüz 4 yıl içerisinde geçilmiş olması üniversiteler tarafından yürütülen akademik yayıncılığın çok büyük bir atılım yaptığını göstermektedir. Fakat diğer taraftan çok uzak olmayan bir dönem içerisinde daha az akademik dergi üniversiteler tarafından yayın hayatına başlarken mevcut durumda görülen sayısal anlamdaki büyük artış, niteliksiz ve denetimsiz yayınların ortaya çıkması gibi bir endişeyi beraberinde getirmektedir. Araştırma kalitesinin yüksek tutulması için daha fazla düzenleme ve denetleme ihtiyacı vardır.

Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayımlanan üniversite dergilerine bir yılda başvuran toplam makale sayılarına göre oldukça heterojen bir dağılım bulunmaktadır. Bu durum bazı dergilere olan talebin ortalamadan büyük oranda saptmasıyla sonuçlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle çok fazla makale başvurusu yapılan dergilerin yanı sıra çok az tercih edilen dergiler de bulunmaktadır. Daha az tercih edilen dergilerin görünürlüğünü artırması, daha iyi indekslerde taranır hale gelmesi adına ön koşulları sağlayarak indekse girebilmek adına başvurularda bulunması, mümkünse konu alanını ihtiyaç duyulan alanlarda genişletmesi, makale başvuru sürecini kolaylaştırmak için hazır metin şablonu ve gerekli formları aday makalelerin hazırlık sürecini hızlandıracak şekilde sunması faydalı olabilir.

DergiPark platformu tarafından sunulan verilere göre sosyal ve beşeri bilimler alanında üniversite dergilerine gönderilen makalelere ilk editör ataması gerçekleştirilene kadar geçen süreye bakıldığında çoğunluğunda (%63,26) ilk editör atamasının ortalama 10 gün içerisinde gerçekleştiği görülmektedir. Makale kabul edilene kadar geçen hakem süreci açısından bakıldığında ise yarısından fazlasının ortalama 80 gün ve üzerinde sonuçlandığı bulunmuştur. Benzer şekilde ret alan makaleler açısından da hakem incelemesi sonucunda ret alan makalelerin yarısından çoğunun ortalama 80 gün ve üzerinde sonuçlandığı tespit edilmiştir. İlginç bir şekilde kabul alan makaleler açısından 41 (%6,14) ve ret alan makaleler açısından 64 (%9,59) derginin ortalama sürecinin 200 günün üzerinde sonuçlandığı görülmektedir. SSCI indeksli yayın yapmanın daha cazip olduğu düşünüldüğünde ve ulusal düzeydeki dergilerden ziyade uluslararası düzeydeki dergilerin akademik teşvik ve ilerlemede daha fazla katkısı bulunduğu göz önüne alındığında Türkiye'deki üniversite dergilerinin sonuçlanmasının uzun süre alması halinde araştırmacıların yurt dışı dergilere yönelmesi olasıdır. Bu anlamda

hakem süreçlerinin düzenlenmesi, hakemlik görevini üstlenen araştırmacılara yönelik teşviklerin artırılması ve akademik dergilerin belirli alanda uzmanlaşarak hakemleri de bu uzmanlık alanından seçmesi yoluyla uzmanlık dışı konu gibi farklı gerekçelerle hakemlik görevinin reddedilmesi sonucu sürecin uzaması şeklindeki durumların önüne geçilmesi faydalı olabilir.

Sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın yapan üniversite dergilerinin tamamının iletişim bilgisini sunduğu görülmektedir. Bu dergilerin %96,72'si ise üçten fazla iletişim bilgisini yazar ve okurları için iletişim bölümüne eklemiştir. Erişilebilirlik açısından sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın yapan üniversite dergilerinin ihtiyaç duyulan iletişim olanaklarını sağladığı görülmektedir. Akademik yayıncılığın editör, hakem, yazar ve okur etrafında şekillenen dinamik ve iletişimi zorunlu kılan doğası göz önüne alındığında gerekli iletişim bilgilerinin üniversite dergileri tarafından yeterli düzeyde sağlandığı söylenebilir. Sonuç olarak sosyal ve beşeri bilimler alanında yayın hayatını sürdüren üniversite dergilerinin erişilebilirlik gibi olumlu özellikleri mevcuttur. Fakat endişe verici bir oranda gözlenen niceliksel artışın ortaya çıkarabileceği sorunlara yönelik önlemler alınması yoluyla niteliksel gelişimin de niceliksel artışa paralel olarak gerçekleşmesi gerekli ve önemlidir.

Sınırlılıklar

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu çalışma DergiPark platformunda yayımlanan üniversite dergileri ile sınırlıdır. Ayrıca bu çalışmada kullanılan veriler, DergiPark platformunda bulunan üniversite dergileri tarafından 10.06.2024 tarihinde sunulan bilgiler ile sınırlıdır.

Kaynakça

- Abdollahi, M., Gasparyan, A. Y., & Saeidnia, S. (2014). The urge to publish more and its consequences. *DARU Journal of Pharmaceutical Sciences*, 22, 1–3. <https://doi.org/10.1186/2008-2231-22-53>
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2025). *Aile Yılı*. <https://www.aileyili.gov.tr/kategoriler/aile-yili-hakkinda/>
- Akça, S., & Şenyurt, Ö. (2023). Geographical representation of editorial boards: A review in the field of library and information sciences. *Scientometrics*, 128(2), 1409–1427. <https://doi.org/10.1007/s11192-022-04614-0>
- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: Teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 64–84. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3602435>
- Al-Ghareeb, A., Hillel, S., McKenna, L., Cleary, M., Visentin, D., Jones, M., Bressington, D., & Gray, R. (2018). Retraction of publications in nursing and midwifery research: A systematic review. *International Journal of Nursing Studies*, 81, 8–13. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2018.01.013>
- Atabey, N. A., & Ay, M. (2001). Muhasebe Bilim Dalında Bilgi İletişimi ve Türkiye Yayın Profiline Bir Bakış. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1(1-2), 46–56. <https://dergipark.org.tr/en/pub/susead/issue/28441/302963>
- Bardak, M., & Topaç, N. (2022). Türkiye'deki okul öncesi öğretmenliği lisans programlarının öğretim elemanları açısından incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 111–139. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2077942>
- Buela-Casal, G., Perakakis, P., Taylor, M., & Checa, P. (2006). Measuring internationality: Reflections and perspectives on academic journals. *Scientometrics*, 67(1), 45–65. <https://doi.org/10.1007/s11192-006-0050-z>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3412>
- Damar, M., Özdağoğlu, G., & Aydın, Ö. (2023). Yükseköğretimde kurumlarının bilimsel yayın ve yayıncılık faaliyetlerinin ulusal ölçekte değerlendirilmesi: TR dizin üzerinden bir iş zekası uygulaması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 7(2), 196–230. <https://doi.org/10.31200/makuubd.1273347>

- Davila Jr, O., Sinha, M., Rodriguez, T., Mariscal, K., Bravo, B., Garza, D., Mann-Wood, M., Alvarez, A., Davis, L., & Davis, L. (2022). From “teacher shortage” to resistance: A critical perspective on political discourse, education and imagining otherwise. *Teachers College Record*, 1–6.
- DergiPark. (2025a). *Makale çağrısı*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbed/page/18217>
- DergiPark. (2025b). *Sosyal politika çalışmaları dergisi “Aile” özel sayısı*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/page/17788>
- DergiPark. (2025c). *Ombudsman akademik dergisi “Aile Özel Sayısı” için makale çağrısı*. https://paylasim.ombudsman.gov.tr/dokuman/Aile_Ozel_Sayisi.pdf
- Dinç, E., & Atabay, E. (2018). Türkiye’deki denetim literatürünün içerik analizi 2007–2016. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 17(53), 101–114. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mdbakis/issue/63892/967185>
- Dönmez, İ., Yurdakul, H., & Taşmurat, T. (2020). Dijitalleşme ve akademik yayıncılık: İletişim fakültesi dergileri üzerine nicel bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 13(3), 1231–1263. <https://dergipark.org.tr/en/pub/josc/issue/57310/687230>
- Fairbairn, B. (1996). The present and future of historical journals. *Journal of Scholarly Publishing*, 27(2), 59–74. <https://doi.org/10.3138/JSP-027-02-059>
- Gasparyan, A. Y., Nurmashev, B., Voronov, A. A., Gerasimov, A. N., Koroleva, A. M., & Kitas, G. D. (2016). The pressure to publish more and the scope of predatory publishing activities. *Journal of Korean Medical Science*, 31(12), 1874–1878. <https://doi.org/10.3346/jkms.2016.31.12.1874>
- Gureyev, V. N., Kurmysheva, L. K., & Mazov, N. A. (2024). Review of the research on Russian academic journals. *Scientific and Technical Information Processing*, 51(3), 226–238. <https://doi.org/10.3103/S0147688224700151>
- Hancıoğlu, Y., & Çıtır, I. Ö. (2018). Geleceğin potansiyel yönetici adayları olan işletme lisans öğrencilerinin kurumsal sosyal sorumluluk farkındalığı üzerine ampirik bir çalışma. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 363–388. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2154285>
- Harwood, T. G., & Garry, T. (2003). An overview of content analysis. *The Marketing Review*, 3(4), 479–498. <https://doi.org/10.1362/146934703771910080>
- Herr, S. B., Lorson, P., & Pilhofer, J. (2022). Alternative performance measures: A structured literature review of research in academic and professional journals. *Schmalenbach Journal of Business Research*, 74(3), 389–451. <https://doi.org/10.1007/s41471-022-00138-8>
- Ili, B. (2025). Academic quality or commercial concern? The role of APCs in open-access communication studies journals. *tripleC: Communication, Capitalism & Critique. Open Access Journal for a Global Sustainable Information Society*, 23(1), 74–93. <https://doi.org/10.31269/triplec.v23i1.1547>
- Kao, C. (2009). The authorship and country spread of Operation Research journals. *Scientometrics*, 78(3), 397–407. <https://doi.org/10.1007/s11192-008-1850-0>
- Karagöz, B., & Ardic, İ. K. (2019). Ana Dili Eğitimi Dergisinde yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 419–435. <https://doi.org/10.16916/aded.482628>
- Karataş, İ. H. (2022). Başöğretmenlikten işletmeciliğe Türkiye’de okul yöneticiliği. *Okul Yönetimi*, 2(1), 9–14. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2781836>
- Kenzhekanova, K. K. (2015). Linguistic features of political discourse. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(6), 192–199. <https://doi.org/10.5901/mjss.2015.v6n6s2p192>
- Kızılyalçın, D. A. (2020). TR dizinde taranan üniversite ve muhasebe finansman dergileri ile lisansüstü tezlerde çağdaş maliyetleme yöntemleri (2010/2019). *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 156–175. <https://dergipark.org.tr/en/pub/adusobed/issue/54494/636012>
- Köylü, M. (2018). Türkiye ve batı ülkelerinde yüksek din öğretimi: Niteliksel bir karşılaştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 261–278. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/638776>
- Larcombe, P. J. (2019). A few comments on academic publishing standards in relation to the Horadam sequence and its variants. *Palestine Journal of Mathematics*, 8(2), 320–323. https://pjm.ppu.edu/sites/default/files/papers/PJM_April2019_320to323.pdf

- Larrán Jorge, M., & Andrades Peña, F. J. (2017). Analysing the literature on university social responsibility: A review of selected higher education journals. *Higher Education Quarterly*, 71(4), 302–319. <https://doi.org/10.1111/hequ.12122>
- Lindgren, B. M., Lundman, B., & Graneheim, U. H. (2020). Abstraction and interpretation during the qualitative content analysis process. *International Journal of Nursing Studies*, 108, 103632. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2020.103632>
- Macdonald, S. (2022). The gaming of citation and authorship in academic journals: A warning from medicine. *Social Science Information*, 61(4), 457–480. <https://doi.org/10.1177/05390184221142218>
- Magnus, J., & McAleer, M. (2020). The future of academic journals in a COVID-19 World. *Sci*, 2(4), 76. <https://doi.org/10.3390/sci2040076>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. baskı). Sage.
- Moustafa, K. (2018). Publishers: Save authors' time. *Science and Engineering Ethics*, 24, 815–816. <https://doi.org/10.1007/s11948-017-9879-1>
- Muşmal, H., & Gürbüz, İ. (2018). Doküman incelemesi. Ş. Aslan (Haz.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri Nicel, nitel ve karma tasarımlar için bir rehber* içinde (s. 217–243). Eğitim Yayınevi Yayınları.
- Narmanlıoğlu, H. (2022). Türkiye’de yeni medya çalışmalarının dünü ve bugünü: akademik dergiler üzerine bir çalışma. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 20(39), 77–102. <https://doi.org/10.55842/talid.1112237>
- Nunkoo, R., Thelwall, M., Croes, R., Ridderstaat, J., & Alrasheedi, A. F. (2024). Academic publishing in small island developing states: Does university research support development?. *Higher Education Policy*, 1–22. <https://doi.org/10.1057/s41307-024-00368-x>
- Özdemir, A. N., & Alpaydın, Y. (2018). Yükseköğretim kurumlarında akademik yayıncılık: Üniversite dergilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 8(1), 9–22. <https://doi.org/10.2399/yod.17.026>
- Özer, B., & Aydın, M. (2022). DergiPark'ta yayınlanan eğitim bilimleri temel alanıyla ilgili bilimsel dergilerin incelenmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(22), 274–291. <https://doi.org/10.55605/ejedus.1122528>
- Rodrigues, R., Urbano, C., Neubert, P., Rodríguez-Gairín, J. M., & Somoza-Fernández, M. (2023). New academic journals: An international overview of indexing and access models. *Information Research an International Electronic Journal*, 28(4), 116–131. <https://doi.org/10.47989/ir284466>
- Selvi, B. (2021). English as the language of science: The role of English in the academic world. *Akademik Hassasiyetler*, 8(16), 1–21. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1691070>
- Strielkowski, W., & Chigisheva, O. (2018). Research functionality and academic publishing: Gaming with altmetrics in the digital age. *Economics & Sociology*, 11(4), 306. <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2018/11-4/20>
- Sun, Y., Wei, Y., & Zhang, L. (2017). International academic impact of Chinese tourism research: A review based on the analysis of SSCI tourism articles from 2001 to 2012. *Tourism Management*, 58, 245–252. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.03.008>
- Svensson, G., & Wood, G. (2007). Research designs and scientific identity in marketing journals: Review and evaluation. *European Journal of Marketing*, 41(5/6), 419–438. <https://doi.org/10.1108/03090560710737543>
- Tamer, H. Y., Övgün, B., & Yalçıntaş, A. (2020). Akademik büyük veri ve bilimsel bilgi üretimi: Dergipark örneği. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 93–110. <https://doi.org/10.33537/sobild.2020.11.1.10>
- Tecson-Mendoza, E. M. (2015). Scientific and academic journals in the Philippines: Status and challenges. *Science Editing*, 2(2), 73–78. <https://doi.org/10.6087/kcse.47>
- Tutuncu, L. (2024). Publication behaviour and (dis) qualification of chief editors in Turkish national Social Sciences journals. *Journal of Data and Information Science*, 9(3), 181–212. <https://doi.org/10.2478/jdis-2024-0022>

- Ünal, O. (2022). Türkiye’de Eğitim fakültesi dergilerinde yayınlanan makalelerin bibliyometrik analizi. *International Journal of New Approaches in Social Studies*, 6(2), 256–281. <https://doi.org/10.38015/sbyy.1180249>
- Wang, X. (2024). Characteristics analysis and evaluation of discourse leading for academic journals: Perspectives from multiple integration of altmetrics indicators and evaluation methods. *Library Hi Tech*, 42(4), 1057–1079. <https://doi.org/10.1108/LHT-04-2022-0195>
- Wright, J. D. (2024). The changing winds of academic publishing and O&G Open. *Obstetrics & Gynecology*, 143(1), 1–3. <https://doi.org/10.1097/AOG.0000000000005463>
- Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi. (2025). Birim istatistikleri. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Zan, B. U. (2024). Yayıncılıkta dönüşüm ve araştırma değerlendirmesi. P. Bezirci, & I. İ. Sert (Haz.), *Cumhuriyet’in 100. yılında bilgi ve belge yönetimi teknolojisinde güncel yaklaşımlar* içinde (s. 465–492). İstanbul Üniversitesi Yayınevi. <https://doi.org/10.26650/B/SS53.2024.015.17>

Investigation of University Journals Published in the Field of Social Sciences and Humanities in Türkiye

Abstract

This study investigates university journals published in the social sciences and humanities field in Türkiye. Among the university journals actively published on the DergiPark platform, those published in the social sciences and humanities field were identified and evaluated using the content analysis method in terms of 16 different variables. The study sample consists of 157 university journals actively publishing in the social sciences and humanities field on the DergiPark platform between 10.06.2024 and 22.06.2024. Furthermore, 61% of university journals are published in the fields of social sciences and humanities. 399 (60%) of 667 university journals are not included in the TR Index. Moreover, more than half of these journals have an acceptance rate above 60%, meaning that more than three out of five submitted articles are accepted. Moreover, more than half of these journals have an acceptance rate above 60%. In other words, one in every two articles sent to these journals is accepted. There is an urgent need to implement measures to qualitatively improve the quantitative increase observed in academic publishing in Türkiye.

Keywords: academic publishing, social sciences and humanities, higher education